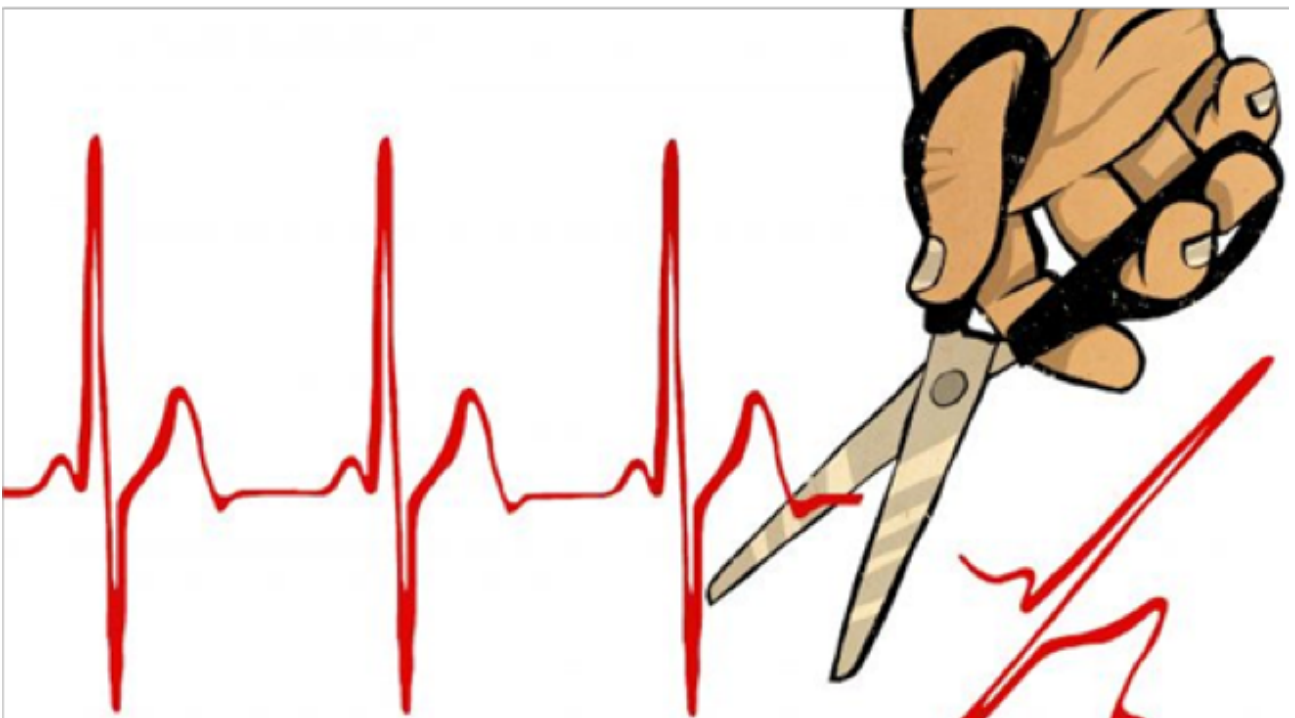

Etik og livsfilosofi

– Aktiv dødshjælp

<https://www.etik.dk/aktiv-doedshjaelp>

Forfatter: Anita Kofoed, 2018

Antal lektioner: 6

Beskrivelse

Undervisningsforløbet vurderes til en varighed på 6 lektioner til 9. klasse.

Hensigten med undervisningsmaterialet er, at eleverne gennem 3 faser ”Viden om”, ”Genkendelse af forskellige anskuelser” samt ”Egen stillingtagen og perspektivering” bliver bekendt med de dilemmaer, som aktiv dødshjælp rummer.

I undervisningsforløbet er det centralt, at eleverne får præsenteret faktuelle forhold omkring aktiv dødshjælp. Denne viden skaber, sammen med konkrete tv-klip, baggrund for at kunne indgå i en diskussion om emnet. Efterfølgende bliver det væsentligt at forholde sig til religionernes holdninger til aktiv dødshjælp – dog med en særlig vægtning af kristendommens syn på skabelsesordenen, Gud som skaberen og mennesket som skabningen. Sluttelig skal den indsamlede viden omsættes til egen stillingtagen og perspektivering. Dette gennem både at forholde sig til menneskesyn og etiske principper, som ligger bag holdningerne til aktiv dødshjælp.

Formålet med forløbet:

FKF's læreplan og læseplan: Slutmålet i livsfilosofi og etik efter 9. klasse er blandt andet, at undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at redegøre for forskellige livs- og menneskesyn
- at drøfte grundlæggende tilværelsesspørgsmål i lyset af kristendommen
- at genkende og vurdere forskellige etiske argumentationsformer
- at relatere spørgsmål om kristen tro og etik til relevante bibelske tekster og grundtanker¹

Disse mål sammenholdes med Fælles Mål. Heri udtrykker Undervisningsministeriet for faget kristendomskundskab 4 hovedområder, som undervisningen skal inkludere: Livsfilosofi og etik, bibelske fortællinger, kristendom og ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser. Skal man føre eleverne til prøve efter 9. klasse, skal disse hovedområder opfyldes. I dette forløb fokuseres der på Livsfilosofi og etik med følgende **Færdigheds mål**: Eleven kan reflektere over etiske principper og moralsk praksis i mellem menneskelige relationer, og **Videns mål**: Eleven har viden om etik og moralsk praksis i et mellem menneskeligt perspektiv.²

¹ Slutudkast til lære- og læseplan for faget kristendomskundskab FKF

² <https://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer/ffm/kristendomskundskab/7-%E2%80%939-klasse/livsfilosofi-og-etik>

Lektionsplan i oversigtsform

1: Introduktion: Hvad er etik? Hvad er "Aktiv Dødshjælp"? Gennemgang af artikel fra Faktalink. Krydsord.	3: Oplæg: Bibelens/kristendommens syn på aktiv dødshjælp. Skabelsesordenen.	5: Gennemgang af forskellige menneskesyn. Brevskrivning.
2: Debat: Klip fra "Go' morgen Danmark" og kampagnen "Ikke død endnu".	4: Religionernes syn på aktiv dødshjælp. Kolonnenotater. Lave manifeste med tilhørende billedforklaringer.	6: Ethiske principper. Som afslutning på forløbet vælger man mellem tre kulturteknikker, hvordan en case story skal udtrykkes.

Undervisningsmaterialet

"Etik og livsfilosofi: Aktiv dødshjælp" er inddelt i 3 faser:

Fase 1: Viden om... Eleven har viden om etik og livsfilosofi - herunder aktiv dødshjælp. Eleven kan reflektere over betydningen af grundlæggende tilværelsesspørgsmål. Eleven har viden om trosvalg i forhold til grundlæggende tilværelsesspørgsmål.

Fase 2: Genkende forskellige anskuelser... Eleven kan diskutere sammenhænge mellem forskellige trosvalg og tydninger af tilværelsen. Eleven har viden om sammenhæng mellem forskellige trosvalg og tydning af tilværelsen.³

Fase 3: Egen stillingtagen og perspektivering... Eleven kan italesætte egne perspektiver på aktiv dødshjælp. Eleven kan relatere kristendommens etik til eget trosvalg og tilværelsestyndning.

³ <https://www.emu.dk/modul/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp-2>

Inspiration fra hjemmesiden.

Lektion 1

Fase 1: Viden om....

Introduktion til: *Hvad er etik?* Jakob Birkler, formand for Etisk Råd (2010-2016), gennemgår en definition af samt principper for "Hvad er etik?"

<https://www.youtube.com/watch?v=qZTkygBAkz4>

Klassedrøftelse: "Hvad med den anden? Egentlig har vi ikke en etisk diskussion uden, den anden er til stede. Robinson Crusoe havde ingen etiske dilemmaer. I mødet med den anden bliver vores værdier udfordret"⁴ – Hvordan kommer denne problemstilling til udtryk i dagligdagen? Kom gerne med konkrete eksempler.

Vidensindhold: Hvad er Aktiv dødshjælp?

Faktalink (2017): <https://faktalink.dk/aktiv-dodshjaelp-2017> (Artiklen ligger som bilag 1)

Indholdet læses individuelt, som gruppearbejde eller som lektie til lektionen. (Man kan eventuelt se dokumentaren: DR2 undersøger: En værdig død? 28.50 minutter (*Denne dokumentar ligger ud over lektionsplanen*).

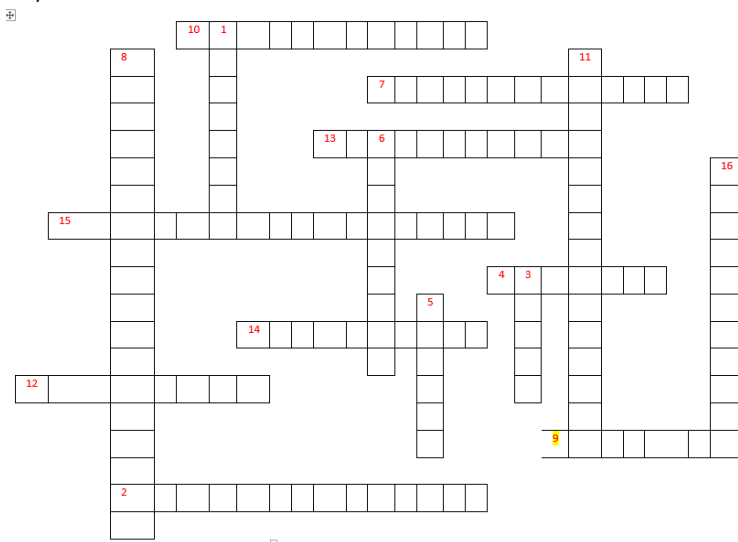
⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=qZTkygBAkz4>

Som opsamling og begrebsafklaring laves krydsordet:

Krydsord ud fra Aktiv dødshjælp, Faktalink:

1. Andet ord for aktiv dødshjælp: **Eutanasi**
2. Eksempel på en uhelbredelig sygdom: **Rygmarvssygdom**
3. Religion, som er imod aktiv dødshjælp: **Islam**
4. Centralt ord for buddhismens argumentation mod aktiv dødshjælp: **Lidelse.**
5. Patienters ret til at blive fri for behandling kaldes: **Passiv**
6. Etisk Råds bekymring vedrørende legalisering af aktiv dødshjælp omhandler menneskelivets: **Værdighed**
7. Lovgivning som sikrer passiv dødshjælp: **Sundhedsloven**
8. "Den som medvirker til, at nogen berøver sig selv livet, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år": **Assisteret selvmord**
9. Instans som diskuterer aktiv dødshjælp: **Etisk Råd**
10. Argument imod aktiv dødshjælp: **Fejldiagnose**
11. Frygt for at aktiv dødshjælp skaber en: **Glidebaneeffekt**
12. Første land som lovliggjorde aktiv dødshjælp: **Holland**
13. Forening for aktiv dødshjælp: **En værdi død**
14. Emner man ikke ønsker at tale om er: **Tabubelagte**
15. Man kan fængsles for: **Medlidenhedsdrab**
16. Bibelens begrundelse mod aktiv dødshjælp: **Det femte bud**

Krydsord

Ark med opgaven ligger som bilag 2 – bemærk, når der skal stå to ord i krydsordet, indgår der ingen mellemrum mellem ordene.

Lektion 2

Efter eleverne er blevet fortrolige med de faglige udtryk fra artiklen "Hvad er aktiv dødshjælp?", skal de i den efterfølgende opgave diskutere dilemmaerne.

Debat: Se klippet fra Go' morgen Danmark (Ca. 11 min.) <https://www.emu.dk/modul/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp-2>

"Thorkild, en frisk mand i sin bedste alder, bliver syg af ALS. Hans kone Ketty fortæller i interviewet, hvordan hun har ændret syn på assisteret selvmord og mener nu, at aktiv dødshjælp skal være tilladt. Hun argumenterer med, at hendes mand oplevede sit liv som uværdigt, og at hun af kærlighed til ham ville hjælpe ham med selvmord. I klippet introduceres også lovgivningen om aktiv dødshjælp og politikerne Malene Borst Hansen forklarer, hvorfor Folketinget er imod aktiv dødshjælp"⁵.

Nogle af spørgsmålene kan indgå i drøftelsen:

Ketty giver udtryk for, at hun synes, Thorkild havde et værdigt liv, fordi hans intellekt og personlighed ikke var ramt af sygdom. Thorkild derimod syntes ikke, hans liv var værdigt, når han ikke længere kunne bruge sin krop og være "Herre i eget hus". Hvad forstår I ved et værdigt liv? Ketty siger, at hun lovede Thorkild at hjælpe ham med at tage sit eget liv (assisteret selvmord). Hun siger, hun var nødt til at give slip, og at hun ville gøre det af kærlighed til ham. Kan kærlighed legalisere drab?

Hvordan mon Ketty ville have haft det bagefter, hvis hun havde udført assisteret selvmord på Thorkild?⁶

Man kan eventuelt diskutere, at "Formand for Etisk Råd har ændret holdning i forhold til Aktiv Dødshjælp". Denne opgave ligger ud over lektionsplanen: Se eventuelt klippet <https://www.emu.dk/modul/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp-2> og diskuter nogle af følgende spørgsmål:

Hvad har fået Jacob Birkler til at ændre sin indstilling til aktiv dødshjælp? Hvad taler for og imod en lovgivning for aktiv dødshjælp i Danmark?

Beskriv den modsætning, der opstår mellem den gængse menneskeopfattelse (livet er godt. Omsorg er godt. Overlevelse er godt) og patientens ret til selvbestemmelse?

Hvad ville det betyde for lægernes situation/job, hvis man legaliserede aktiv dødshjælp i Danmark? Synes du, aktiv dødshjælp skal legaliseres i Danmark?⁷

Dette eksempel er brugbart som afslutning på diskussionen: Måske kender du Sara Glerup. Hun har medvirket i X-Faktor, men ud over dette, er hun også aktiv i kampagnen "Ikke død endnu". Hvorfor tror du, det er vigtigt for hende at medvirke i denne kampagne?

<https://www.youtube.com/watch?v=QqrUT9TWfFQ>

⁵ http://skolekirke-broenderslev.dk/UserFiles/Forberedelsesmateriale_Aktiv_Doedshjaelp.pdf

⁶ http://skolekirke-broenderslev.dk/UserFiles/Forberedelsesmateriale_Aktiv_Doedshjaelp.pdf

⁷ <https://www.emu.dk/modul/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp-2> Inspiration hentet fra hjemmesiden

Lektion 3

Fase 2: Genkende forskellige anskuelser...

Kristendommen

Oplæg:

Når man skal forholde sig til det etiske dilemma *Aktiv dødshjælp*, er det væsentligt, hvad Bibelen siger om Gud. Hvem er Gud?

I 1 Mos 1 møder vi Gud som skaberen og opretholderen. Han skaber verden i en orden, i en rækkefølge: *I begyndelsen skabte Gud himmelen og jorden:*

Lad eleverne lave en oversigt over skabelsesordenen:

1. dag: Lyset blev skabt. Der blev forskel mellem dag og nat. (v. 3-5)
2. dag: Himmelhvælvingen blev skabt. (v. 6-8)
3. dag: Jorden og planterne blev skabt. En adskillelse mellem landet og vandet. (v. 9-13)
4. dag: Solen, månen og stjernerne blev skabt. (v. 14-19)
5. dag: Fuglene og havdyrene blev skabt. (v. 20-23)
6. dag: Landdyrene blev skabt og menneskene blev skabt i Guds billede. (v. 24-31)
7. dag: Gud hvilede, betragtede og velsignede sit værk. (1 Mos 2,1-4)

I denne kontekst anses mennesket som kronen på Guds værk. Mennesket får givet en opgave. Mennesket, Adam og Eva, mand og kvinde skal forvalte og værne om det skabte: *Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. Og Gud velsignede dem og sagde til dem: »Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!« Gud sagde: »Nu giver jeg jer alle planter, der sætter frø, på hele jorden og alle træer, der bærer frugt med kerne. Dem skal I have til føde. Til alle de vilde dyr og til alle himlens fugle, ja, til alt levende, der rører sig på jorden, giver jeg alle grønne planter som føde. (1 Mos 1,27-30)*

Mennesket er således skabt ind i en forpligtende sammenhæng - både i forhold til dyrene, naturen, miljøet, universet - men også i forhold til hinanden. Mennesket er ikke alene skabt som selvstændigt individ, men også ind i en relationel og kollektiv sammenhæng.

Gud er skaberen - mennesket er det skabte. Det vil sige, der er en klar hierarkisk opbygning i kristendommen.

I Bibelen er det beskrevet, hvordan *Gud er*, og hvordan *mennesket er*. Man kan lave et oplæg og gennemgå "Gud som skaberen og mennesket som det skabte. Man kan supplere sin gennemgang med "Faderens kærlighedsbrev":

<https://www.youtube.com/watch?v=1xVW1KjEOT8>

Gud er: Evig og uforanderlig (Sl 90,1-2 og Mal 3,6). Gud er almægtig (1 Mos 17,1), alvidende (Sl 139,1-4), allestedsnærværende (Jer 23,24), hellig, hvilket vil sige at Gud er uden synd (Esajas' Bog 6,3), retfærdig (5 Mos 32,4), trofast (2 Tim 2,13), god (Sl 145,9), barmhjertig (Sl 145,9) og nådig (2 Mos 34,6-7).

Gud har ikke blot skabt verden, men er også den, som hver dag opretholder verden. I Bibelen står der om Jesus, som er Gud selv: ... han bærer alt med sit mægtige ord. (Hebræerbrevet 1,3) Gud er altså også den, der hvert sekund gør, at vi og hele verden eksisterer.⁸

Mennesket er skabt af Gud. (1 Mos 1,27). Kendt af Gud, før undfangelsen (Jer 1.4-5) udvalgt: Jeg valgte dig, da jeg planlagde skabelsen (Ef 1,11-12). Mennesket er enestående og unik; ikke en fejl, for alle dets dage er optegnet i min bog (Sl 139,15-16). Mennesket er underfuldt skabt (Sl 139,14), vævet i moders liv (Sl 139,13).⁹

Adam betyder "menneske", og Eva betyder "liv, livgivende". Denne navnebetydning kan have en dobbelt tolkning. Dels ind i Adam og Evas konkrete liv i Det Gamle Testamente - som mand, kone og familie, men også ind i hele kristendommens opfattelse af menneskeheden. I kombinationen "Adam og Eva" ligger forståelsen, at mennesker er forpligtet over for hinanden, både på det konkrete og det almene plan.

Mennesket er skabt unikt med en værdighed, der ikke må krænkes, men det har også forbrudt sig mod Gud. "I syndefaldet (jf. 1 Mos 3) blev vores gudsforhold ødelagt. På grund af vores synd og ulydighed mod Gud kom mennesket på afstand af Gud og har siden ikke længere haft mulighed for selv at genskabe det oprindelige gudsforhold. Hvis et menneske vil finde ud af meningen med livet og kende Gud, må Gud selv åbenbare sig for vedkommende gennem sit Ord. I Sl 8 Sl 33 og Sl 139 ser vi, hvor højt elsket mennesket er i Guds øjne – også i den faldne verden. Gennem Jesus overvinder Gud selv syndens og skyldens problem mellem Gud og mennesket, sådan at det sande gudsbillede kan genskabes i os mennesker. Da mennesket er både en del af og står over den skabte natur, fik syndefaldet også den afgørende konsekvens, at resten af skaberværket faldt sammen med mennesket. Det blev underlagt død og forgængelighed, smerte og lidelser. Menneskets faldne og ødelagte forhold til Gud viser sig tydeligt i den verden, vi kender i dag - med ødelæggelse, ondskab, synd og død. Alligevel står Gud bagved og opretholder fortsat livet, verden, dyr og mennesker på grund af sin nåde og vilje med denne verden og menneskene.¹⁰

Det grundlæggende problem for menneskeheden, er manglende guds frygt og tillid til Gud. Det medfører, at mennesket gør sig til Herre over liv og død - altså påtager sig rollen som Gud - som livgiver og livtager. I en kristen kontekst befaler Gud, at vi skal gå ud i verden og handle *for* vores næste (Matt 28,19). Vi skal elske vores næste som os selv (Mark 12,31).

⁸ <https://www.hvaderkristendom.dk/artikler/hvad-er-kristendom-en-introduktion-til-den-kristne-tro-for-begyndere/4-hvem-er-gud-if%C3%B8lge-biblen/>

⁹ Faderens kærlighedsbrev: <https://www.youtube.com/watch?v=1xVW1KjEOT8>

¹⁰ <http://jesusnet.dk/artikel/hvad-er-bibelens-menneskesyn/>

Lektion 4

Religionernes syn på Aktiv Dødshjælp

Klassen deles i 3 - 4 grupper: Hver gruppe laver overstregninger i artiklen: "Hvordan ser religionerne på aktiv dødshjælp?" Sluttelig laves et kolonnenotat, der tydeliggør forskelle, ligheder samt egne holdninger. Artiklen er hentet fra Religion.dk (2012) (Bilag 3)

<https://www.religion.dk/sp%C3%B8rg-om-etik/hvordan-ser-religionerne-p%C3%A5-aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp>

(Det kan også være oplagt at forholde sig til hinduismen) (Bilag 4)

<https://www.religion.dk/synspunkt/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp-frar%C3%A5des-i-hinduismen>

Kolonnenotat ud fra de forskellige religioners anskuelser:

Kristendom	Islam	Buddhisme	Hinduisme	Egen mening

Ark med udførlig besvarelse ligger som bilag 5. Man kan med fordel lave besvarelsene som stikord.

Afhængig af elevernes viden om de forskellige religioner, kan man vurdere, om der er behov for en opfølgning. Hvis eleverne har stor indsigt i religionernes holdninger, kan man læse uddrag af artiklen: "Manifest: Ja til aktiv livshjælp - nej til aktiv dødshjælp". Som lektie skal eleverne efterfølgende udarbejde egne manifeste. (Bilag 6)

<https://www.etik.dk/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp/2014-11-17/omsorg-til-d%C3%B8den>

Kan I lave manifeste...? Lav 1 - 3 manifeste. Sæt et billede til, som udtrykker de refleksioner, jeres manifeste kredser omkring – forklar billedets symbolik.

Eksempler fra elever:

Den sidste tid er også liv.

Aktiv livshjælp, læger skal redde ikke tage liv.

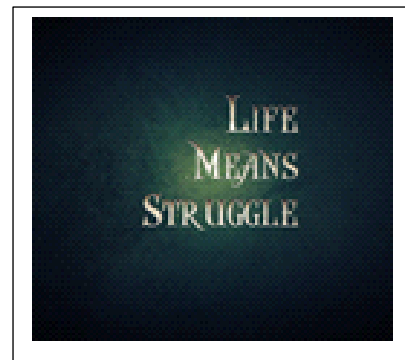
Alt er overladt til Gud, og han har lagt en plan.

Ens nærmeste vil stadig gerne have, at man lever, de elsker jo en.

Mit liv, min død.

Frihed til at leve, frihed til at vælge.

<https://quotesmorning.com/quote-on-struggling-life/quote-on-struggling-life-struggling-life-quotes-with-wallpaper-in-hd-life-means-struggle/>

Lektion 5

Fase 3: Egen stillingtagen og perspektivering...

Menneskesyn¹¹

Når man beskæftiger sig med etiske problemstillinger, tager man – ofte ikke helt bevidst – udgangspunkt i et givent menneskesyn. Det er kort sagt forskelligt, hvilken opfattelse man har af mennesket. Ens menneskesyn danner grundlag for, hvilke valg man træffer i etiske spørgsmål. Man kan tale om tre typer af menneskesyn:

- Det kristne menneskesyn
- Det humanistiske menneskesyn
- Det funktionalistiske menneskesyn

Det kristne menneskesyn

Det kristne menneskesyn bygger på troen på, at mennesket og verden er et resultat af Guds skabervilje. Mennesket er ud fra denne tanke skabt af Gud. I og med at mennesket er skabt og elsket af Gud, har alle mennesker samme store værdi. I Det Gamle Testamente fastslås det, at fordi alle mennesker er Guds skabninger, har de et særligt ansvar over for hinanden. Ansvar gælder især for de svage i samfundet: enkerne, de faderløse, de fremmede osv. Også i Det Nye Testamente møder vi det synspunkt, at det enkelte menneske er uerstatteligt. Det kommer bl.a. til udtryk i Jesu lignelse om det mistede får, hvor en hyrde har ansvaret for 100 får. Da ét af fårene kommer væk fra flokken, forlader hyrden de 99 andre får for at lede efter det forsvundne får. Da han finder det, glæder han sig mere over det, end over de 99 (Matt 18,12-14). Det kristne menneskesyn har den konsekvens at mennesker skal forholde sig til hinanden i kærlighed, respekt og accept.

WWJD - What would Jesus do?

Det humanistiske menneskesyn

Det humanistiske menneskesyn har som udgangspunkt at mennesket er et værdigt individ, der er udstyret med en fornuft, der gør det i stand til at skelne mellem godt og ondt. Værdifuldt for dette fornuftsvæsen er, at det har frihed og er i stand til at tage ansvar. Humanismens menneskesyn kommer til udtryk i FN's Menneskerettighedserklæring:

”Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. De er udstyret med fornuft og samvittighed og bør handle mod hverandre i broderskabets ånd”.

Det funktionalistiske menneskesyn

¹¹ Afsnittet om menneskesyn er hentet fra undervisningsmaterialet Etiske Udfordringer. Folkekirkens Skoletjeneste i Frederikshavns Provsti og Skole-kirke-samarbejdet i Sydthy, Morsø og Thisted Provstier

Det funktionalistiske menneskesyn er det, der et langt stykke hen ad vejen er det gældende i dag. Vi lever i dag i en tid – præget af højteknologi – hvor vi skal være velfungerende, hurtige, effektive, omstillingsparate, kreative osv. I dette samfund betyder det, groft sagt, at et værdifuldt menneske er det menneske, som er til konkret nytte for samfundet, kan være med til at "holde hjulene i gang". Tankegangen kendes også fra Darwins naturalistiske menneskesyn og hans udsagn om, at det er "den bedst egnede, der overlever" ("survival of the fittest"). Det funktionalistiske menneskesyn er ikke bundet til noget guddommeligt, men ser mennesket som et individ, der tilpasser sig sine omgivelser. Det funktionalistiske menneskesyn har endvidere det synspunkt, at "enhver er sin egen lykkes smed". Det betyder, at hvis du ikke bliver i stand til at skabe dig et godt liv, er det din egen skyld. Der er altså et menneskesyn, der fremmer det enkelte individ, dets ønsker og behov på bekostning af fællesskabet.¹²

Som opsamling på begrebet menneskesyn diskuterer og perspektiverer klassen:

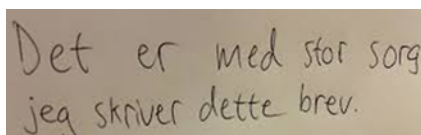
Hvilket menneskesyn ligger bag forståelsen i dokumentaren om "Ketty og Thorkild"?

Hvilket menneskesyn, mener du, er fremherskende i dag?

Hvilke konsekvenser kan tankegangen "Enhver er sin egen lykkes smed" have?

Hvor mener du, ansvaret ligger for, om ens liv lykkes eller ej?¹³

Afslutningsopgave: Skriv et brev til en person (ca. 200 ord), der har besluttet sig for at afslutte sit liv ved hjælp af aktiv dødsbegravelse.

(I denne sammenhæng kan man endvidere samtale om dødsannoncer, gravstene eller liturgier ved begravelser. Der er sikkert flere elever, som har lyst til at dele deres erfaringer.)

Eksempler fra elever:

Breve udfærdigede af elever i 9.klasse:

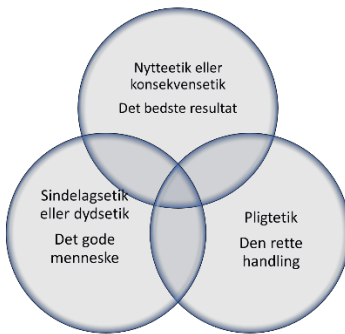
¹² http://skolekirke-broenderslev.dk/UserFiles/Forberedelsesmateriale_Aktiv_Doedshjaelp.pdf

¹³ http://skolekirke-broenderslev.dk/UserFiles/Forberedelsesmateriale_Aktiv_Doedshjaelp.pdf

<p>Hej ----</p> <p>Det er med stor sorg, jeg hører, at du har valgt at modtage aktiv dødshjælp. Jeg havde håbet, at du ville have valgt en anden udvej, men jeg ved også, at jeg ikke kan ændre din mening lige meget hvad.</p> <p>Jeg er på bar bund. Jeg ved godt, at du lider og ikke har lyst til at leve. Det har du ikke villet i lang tid. Men hvad med din familie? Du efterlader dem bare tilbage med sorgen. De elsker dig, og det ved du også godt selv.</p> <p>Du skal ikke gøre det bare på grund af, at du føler dig til besvær. Det er ikke nødvendigt at forlade din familie på grund af det. De elsker dig og de føler ikke, at du er til besvær. De elsker dig lige meget hvad.</p> <p>Jeg tror ikke, at aktiv dødshjælp vil være den rette løsning for dig. Jeg ved, at du jo er kristen og at det derfor har været en ufatteligt svær beslutning, som du har taget, men jeg beder dig, der findes så mange måder, du alligevel kan få et godt liv på og bare bed til Gud, han vil hjælpe dig igennem smerten.</p> <p>Jeg beder dig, genovervej dit valg.</p> <p>Kærlig hilsen ----</p>	<p>Kære</p> <p>Jeg ved, at det er en svær tid, du er ved at gå i gennem. Jeg har hørt, at lammelsen i din krop nu har gjort, at du ikke kan bevæge din krop fra halsen og nedefter. Det må være hårdt at føle sig magtesløs, og at man ikke kan gøre en eneste ting selv, som at vaske sig selv, spise, gå og i det hele taget bevæge kroppen. Jeg kan slet ikke sætte mig ind i, hvor hårdt du må have det, men jeg håber, at du ikke vælger aktiv dødshjælp.</p> <p>Det liv du har, har Gud givet dig, og han har en plan med dig. Bare kæmp videre og prøv at nyde de år, du nu har tilbage at leve i. Du er jo trods alt kun i fyrrerne og har måske kun levet halvdelen af dit liv. Du skal også vide, at du betyder alt for meget for mig og alle andre i familien. Hvis du så meget som tænker på, at du er en byrde for os, så passer det ikke! Vi elsker dig og er bare glade for, at du stadigvæk lever. Så for alt i verden ---- , ikke forlad os før din tid er inde.</p> <p>Venlig hilsen</p>
--	--

Lektion 6

Etiske principper

Der er forskellige holdninger til, hvordan de etiske principper defineres og inddeles.

En opbygning er, som følger:

Nytteetik eller konsekvensetik: Den bedste handling er den, der skaber mest lykke for flest mulige. En handling skal vurderes ud fra, hvilke konsekvenser den har. Bliver konsekvensen af det, du gør, godt, så er det rigtigt/godt. Det er handlingen/konsekvensen af den udførte handling, som bestemmer, om det er rigtigt eller forkert.

En moralsk god handling sikrer størst mulig nytte for det størst mulige antal mennesker. Det er derfor konsekvenserne af en handling, der er afgørende for, hvad en moralsk god handling er. Handlingen skal vurderes på konsekvenser: Det, der tæller, er forøgelsen af gode oplevelser og minimeringen af dårlige for det enkelte menneske. Altså det bedste resultat.

Pligtetik: Handlingens konsekvenser er irrelevante. Der er nogle handlinger, der er mere rigtige end andre. "Handl kun ifølge den maksime, ved hvilken du samtidig kan ville, at den bliver en almen gyldig lov." Det betyder, at man skal vurdere en handling's moralske værdi på, om man kan acceptere, at princippet i handlingen gøres til en moralsk lov, der gælder alle. Hvis man står for at ville lyve, skal man ifølge pligtetikken vurdere, om man vil have princippet 'Det er tilladt at lyve' til at være alment gældende.

En anden formulering peger på, at menneskets autonomi skal respekteres. "Mennesket skal altid behandles som et mål i sig selv, aldrig kun som et middel". Dette synspunkt kan siges at vende sig imod selve præmissen i dilemmaerne. I dilemmaerne afprøves det netop, om det er moralsk acceptabelt at ofre et menneske, som middel for at redde fem andre mennesker.¹⁴ Altså den rette handling.

¹⁴ https://docs.google.com/document/d/1zI6NZaMLR_2sU1-yxYZCxE82QZ9CF-iiLOW1f-P3zM/edit

Sindlagsetik eller dydsetik: Handlingen vurderes ud fra, om hensigten med handlingen er god eller ond. Handlingen bedømmes på, om den er udført med det rette sindlag. Hvis man har en god hensigt, er handlingen god. Hvis min hensigt, med det jeg gør, er god, så er det ret og rigtigt. Motivet for handlingen bliver anbragt centralt, således at det er sindlaget, altså kærligheden til Gud og næsten, der er afgørende og ikke overholdelsen af loven for overholdelsens skyld. Luthers berømte formulering, at "gode gerninger gør ikke en god from mand, men en god from mand gør gode gerninger", kan ligeledes ses som udtryk for en sindlagsetik. Altså det gode menneske.

Afsluttende opgave

Som afslutning på forløbet "aktiv dødshjælp", skal eleverne lave en case, som skildrer et etisk dilemma. *Denne opgave kan åbnes for flere etiske problemstillinger.*

Eleverne skal beskrive et etisk dilemma og afslutte casen med et spørgsmål til de øvrige elever: Hvordan ville situationen blive betragtet ud fra de forskellige etiske principper?

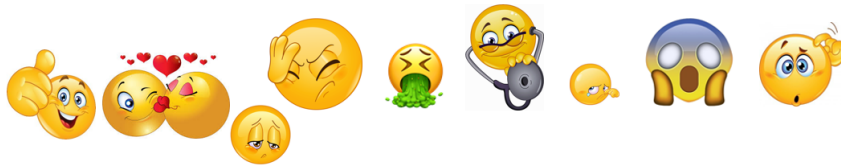
Vælg mellem følgende muligheder:

- En casestory med et tænkt dilemma
- En situation ved hjælp af emojis, som illustrerer et dilemma
- En tegneserie med et afsluttende dilemma

Eksempler fra elever:

En casestory:

Din far har fået at vide, at han med sikkerhed vil dø inden for det næste år. Han er alvorligt syg med cancer. Lægerne har forsøgt at redde ham med medicin, stråling og operationer. Faren vil hellere dø tidligere, så han kan ha' et forhold til sin familie, hvor han føler, han er sig selv og ikke en ussel skabning. Han kan ikke lide at tælle ned til sin dødsdag, derfor vil han hellere selv bestemme, hvornår og hvordan han skal dø. Hvordan vil du håndtere situationen?

En situation ved hjælp af emojis:

Der var engang en emoji-dreng, som levede et almindeligt liv. Han havde en skøn kæreste og de havde det bare godt sammen. Pludselig en dag begyndte han at få det dårligt. Han blev dårligere og dårligere og besluttede til sidst at gå til lægen. Ved lægen fik han at vide, at han havde fået den forfærdelige og uhelbredelige sygdom ALS. Han blev ked af det og frygtede, at livet nu var forbi. Han var godt klar over, at det var et spørgsmål om tid inden han skulle dø. Hvis du var hans gode ven, hvad ville du så opfordre ham til?

En tegneserie:**Oversigt over bilag:**

Bilag 1: Faktalink (2017): <https://faktalink.dk/aktiv-dodshjaelp-2017>

Bilag 2: Opgave til Faktalink.

Bilag 3: Religion.dk (2012) <https://www.religion.dk/sp%C3%B8rg-om-etik/hvordan-ser-religionerne-p%C3%A5-aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp>

Bilag 4: Religion.dk (2013) <https://www.religion.dk/synspunkt/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp-frar%C3%A5des-i-hinduismen>

Bilag 5: Besvarelse til kolonnenotat

Bilag 6: Religion.dk (2014) <https://www.etik.dk/aktiv-d%C3%B8dshj%C3%A6lp/2014-11-17/omsorg-til-d%C3%B8den>